

11/947. Vedos Moskovaan talletettyjä painokuvia

(Tämä painettu vain 1 kpl, joka on talletettu Moskovaan. Muut painokset vain suoraan oikeinvedos)

JUHO KUSTI PAASIKIVI,

Suomen Tasavallan Presidentti,

tekee täten tiettäväksi:

50 vuotta valtiomiehen kuolemasta

J.K. Paasikivi

1870-1956

SISÄLLYS

- 3 **Hannu Immonen, J.K. Paasikiven lyhyt elämäkerta**
- 7 **Paasikiven päiväkirja 30.5.1947**
- 8 **Suomen hallitusmuoto 1918**
- 12 **Paasikiven puhe 6.12.1944**
- 16 **Suomen rauhansopimus 1947**
- 25 **Sopimus ystävydestä, yhteistoinnasta ja keskinäisestä avunannosta Suomen ja Neuvostoliiton välillä 1948**

Paasikivi-kirjoituskilpailun työryhmä

pj. dosentti Martti Häikiö (Paasikivi-Seura)
puheenjohtaja Mikko Viitasalo (Paasikivi-Seura)
professori Tuomo Polvinen (Paasikivi-Seura)
puheenjohtaja Mervi Murto (Äidinkielen opettajain liitto)
toiminnanjohtaja Anne Helttunen (Äidinkielen opettajain liitto)
puheenjohtaja Riitta Mikkola (Historian ja yhteiskuntaopin opettajien liitto)
varapuheenjohtaja Markku Liuskari (Historian ja yhteiskuntaopin opettajien liitto)
toiminnanjohtaja Kirsi Ruhanen (Historian ja yhteiskuntaopin opettajien liitto)
tohtori Hannu Immonen (asiantuntijajäsen)

Tämän julkaisun ovat toimittaneet Martti Häikiö ja Hannu Immonen kouluissa vuonna 2006 järjestettävän kirjoituskilpailun ja historian-opetuksen tausta-aineistoksi. Tässä kirjasessa painettuja dokumentteja on lupa monistaa opetustarkoituksiin.

Etu- ja takakannessa ovat vuoden 1947 rauhansopimuksen alkuperäisen ratifiointiasiakirjan kansilehdet. Ulkoasiainministeriön arkisto.

Julkaisija: Paasikivi-Seura ry
Oy Litoset Ab Vaasa 2006

PAASIKIVI-SEURA RY

Paasikivi-Seura perustettiin Helsinkiin v. 1958. Seuran tavoitteeksi otettiin tuolloin Suomen virallisen ulkopoliittikan vahvistaminen ja vakiinnuttaminen laajojen kansalaispiirien keskuudessa. Seura otti tehtäväkseen myös Suomen ulkopoliittisen linjan ja seuran tunnetuksi tekemisen ulkomailla. Sääntöjensä mukaan seuran tarkoituksena on pyrkiä edistämään kaikkien kansalaispiirien keskuudessa kiinnostusta Suomen ulkopoliittikkaan ja kansainvälisen politiikan kysymyksiin sekä vaalia presidentti J.K. Paasikiven muistoa ja hänen poliittista perintöään.

Seura järjestää kokous-, esitelmä-, seminaari- ja keskustelutilaisuuksia. Seura tukee myös alansa tutkimus- ja julkaisutoimintaa.

Paasikivi-Seuran aloitteesta perustettiin myös Ulkopoliittinen instituutti sekä Ulkopoliittika-lehti. Paasikivi-Seura on ollut monen huomattavan koti- ja ulkomaisen puhujan foorumina.

Maakunnalliset Paasikivi-Seurat ovat itsenäisiä yhdistyksiä. Ensimmäiset maakunnalliset seurat syntyivät v. 1962 Tampereelle ja Lahteen. Tällä hetkellä seuroja on toiminnassa eri puolilla Suomea kaikkiaan 23. Paasikivi-Seurat perustivat v. 1994 yhteisen keskusjärjestön Paasikivi-Seurojen Liiton, jonka tehtävänä on toimia jäsenseurojensa yhdyssiteenä sekä viritellä julkista keskustelua ja kansalaisten kiinnostusta Suomen ulkosuhteista.

Seuran puheenjohtaja on professori Mikko Viitasalo ja varapuheenjohtajat ulkoministeri Erkki Tuomioja ja päätoimittaja Lauri Kontro. Paasikivi-Seurojen liiton puheenjohtaja on pääjohtaja Martti Enäjärvi.

Professori Osmo Apunen on kirjoittanut Paasikivi-Seuran historian *Linjamiehet* (Tammi 2005).

Paasikivi-Seura ry
Lapinrinne 2 E 53
00180 Helsinki

Seuran kotisivulla julkaistaan esitelmiä ja muuta tietoa:

www.paasikivi-seura.fi

Filosofian tohtori Hannu Immonen

J.K. Paasikivi 27.11.1870-14.12.1956

Nuoruus ja opinnot

Paasikivi oli peräisin vanhasta mutta köyhtyneestä talonpoikaissuvusta. Hänen isänsä pestautui tamperelaisen kauppiaan rengiksi ja toimi yhdessä vaimonsa kanssa kiertelevänä kulkukauppiana myyden tekstiiliteollisuuden tuotteita. Tällaisella matkalla heidän poikansa Johan Gustaf Hellstén syntyi hämäläisessä Kosken pitäjässä 27.11.1870. Juho Kustin äiti kuoli pojan ollessa nelivuotias ja isä kymmenen vuotta myöhemmin. Nuorta Paasikiveä hoiti hänen kouluaikanaan hänen iäkäs tätinsä. Kansakoulun Paasikivi kävi Lahdessa, jonne hänen isänsä oli muuttanut vaimonsa kuoleman jälkeen ja alkanut pitää siellä pientä kangaskauppaa. Oppikoulun Paasikivi aloitti Hämeenlinnan normaalilyseossa 1882. Hän oli lapsuudesta lähtien herättänyt huomiota laajalla lukuhalullaan, jonka ansiosta hän helposti pysyi luokkansa parhaimpien oppilaiden joukossa. Lukemisen lisäksi hän opiskeli pikakirjoitusta, lausui lyseon toverikunnan kokouksissa runoja ja järjesti sen piirissä lauluseuran, joka esitti serenadeja Hämeenlinnan nuorille neidoille. Hän suomensi nimensä Paasikiveksi vuonna 1887.

Paasikivi oli jo kouluaikanaan kiinnostunut historiasta, varsinkin Venäjän historiasta. Suoritettuaan erinomaisin arvosanoin ylioppilastutkinnon 1890 hän ryhtyi opiskelemaan historiaa ja venäjän kieltä. Hän teki opintomatkan Novgorodiin 1891 ja vietti siellä runsaat puoli vuotta venäläisen provinssikaupungin ja sen ympäristön elämään tutustuen ja kieltä opiskellen. Valmistuttuaan seuraavana vuonna filosofian kandidaatiksi hän silti vaihtoi taloudellisesti lupaavampaan oikeustieteeseen ja suoritti 1897 oikeustieteen kandidaatin tutkinnon. Samana vuonna Paasikivi solmi avioliiton ylioppilas Anna Forsmanin kanssa. Paasikivi rahoitti

opintojaan ja perhettään useilla lyhytaikaisilla toimilla ja teki niiden ohella tutkimusmatkan Tukholmaan ja Leipzigiin. Vuonna 1901 Paasikivi väitteli oikeustieteen tohtoriksi väitöskirjallaan, joka käsitteli lainkäytön kehittymistä veronkanto- ja finanssikontrolliasioissa varhaisimman ruotsalais-suomalaisen oikeuden mukaan. Seuravana vuonna Paasikivi sai nimityksen Keisarillisen Aleksanterin yliopiston (Helsingin yliopiston) hallinto-oikeuden apulaiseksi (apulaisprofessoriksi). Jo vuoden kuluttua hän siirtyi valtiokonttorin ylitirehtööriksi ja toimi tässä virassa seuraavan vuosikymmenen (1903-1914) ajan.

Poliitikon ura

Paasikivi oli nuoruudestaan saakka ollut laajasti kiinnostunut yhteiskunnallisista asioista. Hän hakeutui 1900-luvun alussa sanomalehti Uuden

Suomettaren ympärille ryhmittyneen suomalaisen puolueen piiriin. Se korosti kielen ja kansallisuuden keskeistä merkitystä, mutta tähdensi myös, että Venäjän yhtenäistämispyrkimysten voimistuttua Suomen autonomian puolustaminen vaati kaikkien väestöryhmien panos-

ta näiden kielellisestä ja sosiaalisesta taustasta riippumatta. Suuriruhtinaskunnan poliittisen erillisaseman ja yhteiskuntarauhan säilyttäminen ja lujittaminen vaati siten laajan sosiaalipoliittisen reformiohjelman toteuttamista. Tämän uudistusohjelman hahmottamisessa Paasikivellä oli huomattava rooli jo ennen vuoden 1905 suurlakkoa.

Suurlakon jälkeen Paasikivi nousi merkittäväksi vaikuttajaksi maan politiikassa. Eduskunnan uudistuskomitean jäsenenä 1905 - 1906 hän osallistui keskeisesti niiden periaatteiden laatimiseen, joiden pohjalte nykyinen yksikamarinen eduskunta tuolloin rakentui. Paasikivi valittiin kansanedustajaksi suomalaisen puolueen listoilta 1907 ja hän toimi kansanedustajana vuoteen 1913 saakka. Eduskuntaan tultuaan Paasikivi herätti heti huomiota ryhmänsä näkyvimpiin hahmoin kuuluvana kykynä.

Ministeri ja pääministeri

Paasikivestä tuli Edvard Hjeltin johdolla heinäkuussa 1908 muodostetun kokoomussenaatin finanssitoimituskunnan päällikkö (valtiovarainministeri). Kokoomussenaatti hajosi jo keväällä 1909 Venäjän-poliittisiin kysymyksiin. Jäljelle jäi tosin vielä suomalaisesta puolueesta koostunut ”tynkäsenaatti”, johon myös Paasikivi kuului. Sekin jätti paikkansa saman vuoden syksyllä Venäjän hallituksen kanssa syntyneen menettelytapa-erimielisyyden vuoksi. Paasikivi veti sekä oman että ryhmänsä myöntövyyspolitiikan rajan siihen, ettei se voinut toteuttaa sellaista politiikkaa, jolle ei ollut saatavissa eduskunnan suostumusta. Hallitusvalta siirtyi tämän jälkeen pitkälti venäläistyneelle niin kutsutulle amiraalisenaatille.

Suomen itsenäistyttyä valtionhoitajaksi valittu P.E. Svinhufvud nimitti toukuussa 1918 Paasikiven senaatin talousosaston varapuheenjohtajaksi (pääministeriksi). Pyrkinessään varmistamaan Saksan tuen Suomelle Neuvosto-Venäjää vastaan Paasikiven ja hänen tuolloin edus-

tamansa saksalaissuuntauksen tavoitteena oli saada saksalainen prinssi Suomen kuninkaaksi (ks. sivu 8). Kun sota puoli vuotta myöhemmin marraskuussa 1918 päättyi Saksan tappioon Paasikiven hallitus joutui jättämään paikkansa. Tarton rauhanneuvotteluissa 1920 Paasikivi toimi Suomen neuvottelutoimikunnan puheenjohtajana ja kannatti kompromissin tekemistä Neuvosto-Venäjän kanssa. Neuvottelujen tuloksena rauha saatiin solmittua.

Pankinjohtaja

Paasikivi erosi valtiokonttorin ylitirehtöörin virasta 1914 ja siirtyi Kansallis-Osake-Pankin (KOP) pääjohtajaksi. Tässä toimessa hän oli seuraavat kaksikymmentä vuotta (1914-1934). Paasikivi joutui toimimaan pankin pääjohtajana ensimmäisen maailmansodan vaikeiden vuosien ja 1930-luvun pulakauden läpi. Paasikiven aikana pankin liikevaihto kasvoi ja haarakonttoreiden määrä lisääntyi, minkä seurauksena KOP:sta alkoi kehittyä maan suurin liikepankki. Suurpankin edustajana Paasikivi oli keskeisesti mukana talouselämän ja valtion erilaisissa komiteatehtävissä.

Paasikivestä oli nuoruudestaan lähtien kehittynyt itsenäinen ja itsepäinenkin henkilö. Myöhemmällä iällä hänen luonnekuvansa keskeisiksi piirteiksi tulivat maanläheinen realismi, varovaisuus ja pessimismi, joihin silti liittyi voimakkaan kuohuva temperamentti. Pankin johtamisessa käyttämiensä jyrkkien otteiden vuoksi Paasikivi joutui ristiriitaan muun johdon kanssa. Kriisin luomat paineet osuivat yhteen vaimon sairastelun ja 1931 tapahtuneen kuoleman kanssa. Paasikiven hermot kiristyivät tuolloin äärimmilleen ja johtivat lopulta johtokunnan jäsenten yhteistyökyvyn heikkenemiseen sekä hänen eroonsa pääjohtajan virasta 1934.

Diplomaattina ja ministerinä

Eläkkeelle siirryttyään Paasikivi solmi uuden avioliiton Alli Valveen kanssa. Kärkölässä vuonna 1907 syntyneellä suutarin tyttärellä oli nuoruudestaan lähtien ollut palava halu näyttämölle. Hän toimi muutamia vuosia näyttelijänä Kansallisteatterissa kunnes siirtyi taloudellisen

turvan paremmin antavalle pankkiuralle edeten Kansallis-Osake-Pankin pääkassaksi ja prokuristiksi. Alli Valveesta Paasikivi sai edustuskyykyisen ja –haluisen puolison, joka tuli myös tunnetuksi lastensuojelutyötä voimakkaasti tukeneena ”Alli-tätinä”.

Paasikivi toimi Kokoomuspuolueen puheenjohtana 1934-1936 vetäen jyrkän rajan oikeistoradikalismiin ja kehittäen puolueen konservatiivista ideologiaa.

Suomen ulkopolitiikan omaksuttua 1930-luvun puolivälissä skandinaavisen suuntauksen Tukholman lähettilään paikasta tuli keskeinen. Vuonna 1936 Paasikivi siirtyi hoitamaan sitä. Neuvostoliiton esitettyä lokakuun alussa 1939 keskustelujen aloittamista ”konkreettisista poliittisista kysymyksistä” Paasikivi teki Suomen hallituksen toimesta Moskovaan loka-marraskuussa kolme matkaa. Koska Suomi oli jäänyt yksin Neuvostoliittoa vastaan Paasikiven mielestä oli välttämätöntä etsiä kompromissia, joka perustuisi riittävän pitkälle meneviin myönnytyksiin, jotta täydelliseen tuhoon johtava sota voitaisiin välttää. Marsalkka Mannerheim tuki Paasikiven kantaa, mutta ulkoministerin Eljas Erkon neuvoja seurannut hallitus asettui vastakkaiselle kannalle. Neuvottelut katkesivat marraskuun puolivälissä.

Talvisodan syyttyä 30.11.1939 Paasikivestä tuli salkuton ministeri Risto Rytin johdolla muodostettuun hallitukseen. Paasikivi toimi tällöin lähinnä Rytin ja Tannerin ulkopoliittisena neuvonantajana. Hallituksen ydinryhmän muodostivatkin Ryti, Tanner ja Paasikivi. Rauhanteon jälkeen Paasikivi otti vastaan vaikean ja vaativan tehtävän Suomen edustajana Moskovassa ja toimi tässä tehtävässä vuoden 1940 kevästä vuoden 1941 kesään saakka.

Pääministeristä presidentiksi

Syksyn 1944 kuluessa kävi ilmeiseksi, ettei tyydyttäviä suhteita voittajasuurvaltaan, Neuvostoliittoon pystytty rakentamaan ilman Paasikiven panosta. Hänellä oli Moskovassa hyvä nimi. Paasikivi muodosti toisen hallituksensa marraskuussa 1944 (ks. sivu 12). Kabinetin jäseneksi tuli ensimmäistä kertaa myös kommunisti, Yrjö

Leino. Maaliskuun 1945 eduskuntavaalien jälkeen Paasikivi muodosti uusitun hallituksen kolmen suuren puolueen, Suomen Sosialidemokraattisen Puolueen, Suomen Kansan Demokraattisen Liiton ja Maalaisliiton, yhteistyösopimuksen pohjalle. Marsalkka Mannerheimin erottua presidentin virasta maaliskuussa 1946 eduskunta valitsi lähes itseoikeutetuksi seuraajaksi pääministeri Paasikiven presidentinvirkaan

Rauha voittajavaltoiden kanssa allekirjoitettiin Pariisissa helmikuussa 1947 (ks. sivu 16). Suomen kohdalta se merkitsi vuoden 1944 syksyllä solmitun välirauhansopimuksen jäämistä oleellisin osin voimaan. Ratifiointiprosessin päätyttyä valvonta-

komissio poistui maasta syyskuussa 1947. Stalinin ehdotettua helmikuussa 1948 sopimusta ystävydestä, yhteistoiminnasta ja keskinäisestä avunannosta (YYA-sopimus) Paasikivi hyväksyi ajatuksen, mutta piti kuitenkin kiinni siitä, että sopimus laadittiin suomalaisten valmisteleman luonnostelman pohjalta. Paasikivi kieltäytyi henkilökohtaisesti osallistumasta Moskovassa käytyihin neuvotteluihin, mutta piti silti niiden ohjat käsissään Helsingissä. Sopimus allekirjoitettiin kymmeneksi vuodeksi Moskovassa 6.4.1948 (ks. sivu 25). Sitä jatkettiin useita kertoja uudistettuna Neuvostoliiton hajoamiseen saakka 1991.

Paasikivi oli 1946 valittu presidentiksi Mannerheimin toimikauden jäljellä olevaksi ajaksi vuoteen 1950. Tuolloin suoritetuissa presidentinvaaleissa Paasikivi valittiin 171 valitsijamiesäänellä jatkamaan valtionpäämiehenä. Paasikiven toisella presidenttikaudella pääpaino alkoi yhä selvemmin siirtyä sisäpolitiikkaan, jota leimasi sosiaalidemokraattien ja Maalaisliiton yhteistyö ja valtataistelu Urho Kekkosen rakentaessa asemiaan vuoden 1956

presidentinvaaleja varten.

Valtionpäämiehen ensisijaisena velvollisuutena Paasikivi piti maan ulkopoliitiikan realistista johtamista kohti lopullista rauhaa ja sen tuomaa suurempaa toimintavapautta, mutta hän puuttui tarvittaessa voimakkaasti myös sisä- ja talouspoliittisiin kysymyksiin, jos ne hänen mielestään liittyivät sisäisten olojen vakauttamiseen. Näin oli varsinkin keväällä 1948 valmistauduttaessa tarvittaessa sotilaallisin keinoin estämään levottomuudet.

Stalinin kuoleman jälkeen (1953) Neuvostoliitossa vahvistunut "suojasää" lisäsi Paasikiven presidenttikauden lopulla hänen ulkopoliittista liikkumavaraansa. Suomi liittyi 1955 sekä Pohjoismaiden neuvostoon että Yhdistyneisiin Kansakuntiin. Paasikiven pitkä ura huipentui hänen matkaansa Moskovaan syksyllä 1955 ja siellä sovittuun Porkkalan vuokra-alueen palauttamiseen Suomelle. Paasikiven toisen presidenttikauden loppuun mennessä Suomi oli jo päässyt eroon lähes kaikista sodan aiheuttamista rajoituksista ja poikkeustoimista: sotakorvaukset suoritettiin loppuun, siirtoväki saatiin asutettua ja säännöstely purettiin asteittain.

Paasikivi ei enää 1956 asettunut ehdolle presidentinvaaleissa, mutta itse vaalitoimituksen aikana hänet vedettiin - omasta suostumuksesta - esiin "mustana hevosenä". Valitsijamieskannatus ei ratkaisevassa äänestyksessä kuitenkaan riittänyt, joten Paasikivi erosi 1.3.1956 virastaan 85-vuotiaana. Kuolema saapui joulukuussa 1956.

Paasikivi piti suurimman osan elämänsä päiväkirjaa. Varsinkin pääministeri- ja presidenttikausiltaan hän kirjasi tapahtumat ja mietteensä tarkasti ylös. Hän ryhtyi jälkimmäisellä presidenttikaudellaan kirjoittamaan muistelmiaan, jotka julkaistiin hänen kuoltuaan.

Kirjallisuutta

Elämäkerta

Tuomo Polvinen, Hannu Heikkilä, Hannu Immonen, *J. K. Paasikivi: valtiomiehen elämäntyö 1-5* (1989-2003)

Julkaistut päiväkirjat

"Olen tullut jo kovin kiukkuiseksi" J.K. Paasikiven päiväkirjoja 1914-1934. Toimittanut Kauko I. Rumpunen (2000)

"Ei pienillä kansoilla ole mitään turvaa" J.K. Paasikiven päiväkirjat 1934-1939 (2004)

Toimittanut Kauko I. Rumpunen (2004)

Jatkosodan päiväkirjat. Toimittanut Kauko I. Rumpunen (1991)

Paasikiven päiväkirjat 1944 - 1956 I - II.

Toimittaneet Yrjö Blomstedt ja Matti Klinge (1985, 1986)

Julkaistut muistelmat

Paasikiven muistelmia sortovuosilta I - II (1957)

J. K. Paasikivi, *Toimintani Moskovassa ja Suomessa I - II* (1958)

Puheita ja esitelmiä

Paasikiven linja. I Puheita vuosilta 1944-1956, II Puheita ja esitelmiä vuosilta 1923-1942 (1956, 1962)

30.5. Kova päivä:

Ensin kl. 13.30–15.30 Lakimiesliiton vuosikokous. — Ståhlberg ja minut valittiin kunniajäseniksi.

Sitten oli Allilla Lasten päivien ja radio-kongressin johdosta vastaanotto kl. 16–17.30.

30.5. Porkkalan kauttakulkusopimuksesta vasemmistolaiset pitävät suurta ääntä. Asia on heille suhteellisen vähämerkityksellinen. Se on seuraava:

Meidän on maksettava korvausta 50 dollaria junasta. 10 junaa päivässä = 500 dollaria. Vuodessa: $365 \times 500 = 182.500$ dollaria, sodanedellisen kurssin à 50 mukaan = 9.125.000 markkaa.

Radan rakentaminen Huopalahti-Ojakala (37,1 km) maksaa 1935–37 hintojen mukaan 95 milj. markkaa.

Suoritettava korvaus 9.125.000 mk on = 9,6 % rakennuskustannuksista.

5 % rakennuspääomalle = 4.750.000 mk.

Korvaus on siis 4.375.000 mk suurempi kuin korko rakennuspääomalle.

4 % rakennuspääomalle on = 3.800.000 mk.

Säästö = 5.325.000 mk.

Lisäksi sopimuksen voimassaolo on venäläisten mielivallasta riippuvainen.

Nyt jo tahtoivat sekaantua meidän sisäisiin (hallitus)asioihimme.

Paras rakentaa rautatie ensi tilassa.

Presidentti J.K. Paasikiven päiväkirjat ovat alun perin osittain pikakirjoituksella tehtyjä muistiinpanoja. Tässä on näyte alkuperäisistä merkinnöistä ja painetusta päiväkirjasta 30.5.1947.

30.5.47 K.V.
5. kl. 13.30 - 15.30 lakimiesliiton vuosikokous - Ståhlberg ja minä
12.5.47
6. Allilla Lasten Vp:n radio-kongressin johdosta kl. 16-17.30

30.5.47 Porkkalan kauttakulkusopimuksesta vasemmistolaiset pitävät suurta ääntä. Asia on heille suhteellisen vähämerkityksellinen. Se on seuraava:

Meidän on maksettava korvausta 50 dollaria junasta. 10 junaa päivässä = 500 dollaria. Vuodessa: $365 \times 500 = 182.500$ dollaria, sodanedellisen kurssin à 50 mukaan = 9.125.000 markkaa.

Radan rakentaminen Huopalahti-Ojakala (37,1 km) maksaa 1935-37 hintojen mukaan 95 milj. markkaa.

Suoritettava korvaus 9.125.000 mk on = 9,6 % rakennuskustannuksista.

5 % rakennuspääomalle = 4.750.000 mk.

Korvaus on siis 4.375.000 mk suurempi kuin korko rakennuspääomalle.

4 % rakennuspääomalle on = 3.800.000 mk.

Säästö = 5.325.000 mk.

Lisäksi sopimuksen voimassaolo on venäläisten mielivallasta riippuvainen.

Nyt jo tahtoivat sekaantua meidän sisäisiin (hallitus)asioihimme.

Paras rakentaa rautatie ensi tilassa.

1918 Ylim. Vp. — Edusk. vast. — Esitys N:o 1.

Suomen Eduskunnan vastaus Hallituksen esitykseen Suomen Hallitusmuodoksi.

Eduskunnalle on annettu Hallituksen esitys Suomen Hallitusmuodoksi. Eduskunta, jolle Perustuslakivaliokunta on asiasta antanut mietintönsä N:o 2. on ottanut puheena. olevan asian Valtiopäiväjärjestyksen 57 §:ssä säädetyn kolmen eri käsittelyn alaiseksi ja ilmoittaa.

että Eduskunta on hyväksynyt seuraavan ehdotuksen Suomen Hallitusmuodoksi, sellaisena kuin Eduskunta on lain toisessa käsittelyssä päättänyt, jätettäväksi lepäämään ensimmäisiin uusien vaalien jäljestä kokoontuviin valtiopäiviin.

Suomen Hallitusmuoto.

Koska, sen jälkeen kuin Suomi on tullut riippumattomaksi, täysivaltaiseksi valtioksi, on havaittu tarpeelliseksi kehittää ja vakaannuttaa maan valtiosääntöä uusilla. perustuslainsäännöksillä, jotka takaavat hallitusvallalle tarpeellista voimaa ja lujuttava, laajentavat kansaneduskunnan oikeuksia ja turvaavat kansalaisten oikeutta ja lainalaista vapautta, vahvistetaan täten, Suomen Eduskunnan päätöksen mukaisesti, joka on tehty 20 päivänä heinäkuuta 1906 annetun Valtiopäiväjärjestyksen 60 §:ssä määrättyllä tavalla, seuraava Hallitusmuoto Suomelle.

1 §.

Suomi on täysivaltainen, perustuslaillinen kuningaskunta. Kuninkuus on perinnöllinen sen mukaan kuin erityisessä laissa säädetään.

3 §.

Toimeenpaneva valta on kuninkaalla. Lainsäädäntövalta on kuninkaalla ja eduskunnalla yhteisesti. Tuomiovaltaa käyttävät riippumattomat tuomioistuimet.

4 §.

Kuningas älköön samalla olko toisen valtion hallitsijana.

5 §.

Kuninkaan tulee tunnustaa evankelista uskontoa.

6 §.

Kuninkaan tulee oikeutta ja totuutta vahvistaa, rakastaa ja edistää, mutta nurjuutta ja vääryyttä estää ja kieltää.

7 §.

Kuningas on, valtion päämiehenä, pidettävä kunniaa arvossa. Syytetty häntä vastaan ei voida nostaa.

8 §.

Hallitukseen astuessaan kuningas antaa Suomen kansalle vakuutuksen maan valtiosäännön ja lakien voimassapitamisestä.

9 §.

Kuninkaan tulee hallita valtakuntaa tämän hallitusmuodon ja maan muiden lakien mukaan. Apuna kuninkaalla hallituksessa on valtioneuvosto.

10 §.

Kuninkaalle tuleva vuotuinen määräraha vahvistetaan kuninkaan hallituskaudeksi, älköönkään sitä muutettako muulla tavoin kuin kuninkaan ja eduskunnan yhtäpitävällä päätöksellä.

11 §.

Kuninkaan vallan käyttämisestä, jos kuningas oleskelee ulkomailla tai sairauden takia on estetty hallitusta hoitamasta, sekä holhojahallituksesta kuninkaan alaikäisyyden

aikana ovat voimassa erityiset perustuslain-säännökset.

12 §.

Kuningas älköön eduskunnan suostumuksetta oleskelko ulkomailla kauempaa aikaa kuin kuusi kuukautta.

13 §.

Jos niin tapahtuisi, että koko kuningassuku loppuisi, hoitakoon valtioneuvosto hallitusta 'kunnes eduskunta, joka viipymättä on kokoonkutsuttava, on päättänyt maan hallitukselta.

14 §.

Valtioneuvoston muodostaa pääministeri ja tarpeellinen luku ministereitä.

Valtioneuvoston jäseniksi kuningas kutsuu rehelliseksi ja taitaviksi tunnettuja syntyperäisiä Suomen kansalaisia, joiden tulee nauttia eduskunnan luottamusta.

Kuningassuvun jäsen älköön kuuluko valtioneuvostoon. Kruununperillinen saakoon kuitenkin ilman äänioikeutta ottaa osaa valtioneuvoston istuntoihin.

15 §.

Valtioneuvostossa on niin monta osastoa, kuin eri hallinnonhaaroihin kuuluvia. asioita varten on tarpeen. Kussakin osastossa on päällikkönä ministeri.

Osastojen lukumäärä ja yleinen toimiala vahvistetaan lain kautta, mutta tarkempia säännöksiä asiain jaosta osastojen kesken sekä valtioneuvoston muusta järjestysmuodosta annetaan aseuksella.

16 §.

Erittäin tärkeistä asioista kuningas tekee päätöksensä valtioneuvostossa sen ministerin esittelystä, jonka osastoon asia kuuluu. 'Sellaisia asioita ovat: kysymykset lainsäädännöstä, asetusten antamisesta, eduskunnan kutsumisesta ylimääräisille valtiopäiville, uusien edustajavaalien toimitettavaksi määräämisestä, uusien virkakuntien perustamisesta, 82 §:ssä mainitut nimitysasiat, kysymykset sodasta ja rauhasta

sekä sopimuksista ulkovaltojen kanssa ynnä muut. Tässä tarkoitettuja asioita käsiteltäessä tulee mikäli mahdollista kaikkien valtioneuvoston jäsenten, mutta joka tapauksessa vähintään viiden, olla saapuvilla.

Muut kuninkaan ratkaistavat asiat esittelee hänelle asianomainen ministeri kahden muun valtioneuvoston jäsenen läsnä ollessa.

Erinäisten sotilasasiain esittelystä säädetään erikseen.

17 §.

Kuninkaan päätökset ovat, paitsi sotilaskäskyasioissa, voimaan tullakseen kuninkaan allekirjoitettavat ja sen ministerin varmennettavat, joka on asian esitellyt. Jos päätös koskee koko valtioneuvostoa, varmentaa sen valtioneuvoston esittelijä.

Se joka on varmentanut kuninkaan päätöksen, vastaa siitä että toimituskirja päätöksestä on oikea.

18 §.

Jos ministeri havaitsee kuninkaan päätöksen olevan lainvastaisen, on hänen siitä nimenomaisesti huomautettava. Jos päätös olisi vastoin perustuslakia, on ministeri oikeutettu ja velvollinen kieltäytymään sitä varmentamasta.

19 §.

Suomen suhteista ulkovaltoihin määrää kuningas, kuitenkin niin, että sopimukset ulkovaltojen kanssa ovat eduskunnankin hyväksyttävät, mikäli ne sisältävät säännöksiä, jotka valtiosäännön mukaan sitä vaativat.

Kuningas älköön alkako sotaa ilman eduskunnan suostumusta, mutta on hänen asianaan. jos vihollinen on hyökännyt tai ilmeisesti uhkaa hyökätä maahan, ryhtyä tarpeellisiin toimenpiteisiin valtakunnan puolustamiseksi. Rauhan-sopimukseen tarvitaan eduskunnan hyväksyminen.

Kaikki tiedonannot ulkovalloille tai Suomen lähettiläille ulkomailla ovat toimitettavat sen ministerin kautta, jonka osastoon ulkoasiat kuuluvat.

20 §.

Kuninkaalla. on Suomen sotavoiman ylin päällikkyyks.

Ne asiat, jotka kuninkaalle ylimpänä päällikkönä välittömästi kuuluvat, ratkaisee kuningas asianomaisen osaston päällikön läsnäollessa. Viimemainitun tulee niistä lausua mielensä sekä, milloin hän on toista mieltä kuin kuningas, merkityttää se pöytäkirjaan; erityisen tärkeissä asioissa osaston päällikkö silloin kehoittakoon kuningasta antamaan asian sotaneuvoston lausuntoon ja siihen kutsumaan kaksi tai useampia korkeampia sotilasviranomaisia.

21 §.

Kuningas voi yksityisissä tapauksissa, saatua lausunnon korkeimmalta oikeudelta, armoa antamalla kumota rangaistuksen tahi lieventää sitä. Hallituksen jäsenen armahtamisesta noudatettakoon kuitenkin mitä siitä on erikseen säädetty. Yleistä armahdusta älköön annettako muuten kuin erityisellä lailla.

Kuninkaalla on myös oikeus suoda vapautusta lain säännöksistä niissä tapauksissa, joissa oikeus sellaisen erivapauden antamiseen on laissa myönnetty.

22 §.

Kuningas voi asetuksella luovuttaa päättämisoikeutensa sellaisissa hänen ratkaistavikseen kuuluvissa asioissa, joita ei tässä hallitusmuodossa ole mainittu, valtioneuvostolle tai jollekin ministerille, joka on osaston päällikkö.

Niissä asioissa, joissa päättämisoikeus 1 momentin mukaan on luovutettu valtioneuvostolle, niin myös muissa tapauksissa., jolloin valtioneuvosto itsenäisesti tekee päätöksensä, tulee vähintään viiden jäsenen ottaa ratkaisuun osaa. Puhetta johtaa silloin pääministeri tai, hänen estettynä ollessaan, ensimmäinen läsnäoleva jäsen.

23 §.

Valtioneuvoston jäsenet ovat virkatoimistaan kuninkaalle ja eduskunnalle vastuunalaiset.

Jokainen valtioneuvoston jäsen, joka on ottanut osaa asian käsittelyyn valtioneuvostossa taikka

kuninkaan luona, on vastuunalainen päätöksensä, jollei hän ole pöytäkirjaan merkittäväksi ilmoittanut eroavaa mielipidettä.

...

Eduskunta kokoontuu valtiopäiville vuosittain 15 päivänä tammikuuta, ilman eri kutsumusta, ja lopettaa istuntonsa satakaksikymmentä päivää koossa oltuansa, joko yhteen menoon taikka väliajoin eduskunnan päätöksen mukaan. Kuninkaalla on kuitenkin valta. eduskunnan esityksestä pidentää tai lyhentää valtiopäivät, niin myös valta määrätä uudet vaalit toimitettaviksi ja hajoittaa eduskunta. Ylimääräisille valtiopäiville kuningas voi kutsua eduskunnan milloin tarve sitä vaatii.

38 §.

Sittenkuin eduskunta on hyväksynyt lain, toimitetaan se vahvistettavaksi kuninkaalle, joka 37 §:ssä säädettyjen perusteiden mukaan siitä vaatii lausunnon korkeimmalta oikeudelta tai korkeimmalta hallinto-oikeudelta.

Laki on vahvistettava sellaisena, kuin eduskunta on sen hyväksynyt. Jollei kuningas lakia vahvista, on se rauennut, jos on kysymys hallitusmuodosta tai lasta, joka sisältää hallitusmuodon muutoksen, selityksen tai kumoamisen taikka poikkeuksen siitä. Sama olkoon voimassa kruununperimystä koskevasta laista.

Jos kuningas kieltäytyy vahvistamasta muuta kuin 2 momentissa mainittua lakia, tulee se ilman vahvistustakin voimaan, jos eduskunta uusien vaalien jälkeen uudestaan hyväksyy lain muuttamattomana vähintään kahdella kolmasosalla annetuista äänistä; muussa tapauksessa on laki katsottava rauenneeksi.

Jollei kuningas kuuden kuukauden kuluessa siitä, kun laki on hänelle vahvistettavaksi toimitettu, ole sitä vahvistanut, katsotaan hänen kieltäytyneen lakia vahvistamasta.

...

81 §.

Yleiset ylennysperusteet valtionvirkoihin ovat taito. ansio, kokemus ja koeteltu kansalaiskunto.

82 §.

Kuningas nimittää:

oikeuskanslerin ja hänen apulaisensa;
arkkipiispan ja piispat sekä yliopiston konsistorin esityksestä, yliopiston kanslerin;

korkeimman oikeuden ja korkeimman hallinto-oikeuden presidentit, sekä, korkeimman oikeuden esityksestä. sanotun tuomioistuimen jäsenet ja hovioikeuksien presidentit, niin myös. korkeimman hallinto-oikeuden esityksestä, tämän tuomioistuimen jäsenet;

hovioikeuksien jäsenet ja yliopiston sekä teknillisen korkeakoulun professorit;

keskusvirastojen päälliköt ja jäsenet sekä maaherrat, valtioneuvoston esityksestä.;

asianomaisen viranomaisen esityksestä valtioneuvoston, korkeimman oikeuden ja korkeimman hallinto-oikeuden esittelijät; sekä

Suomen lähettiläät ulkovaltojen luona ja konsulit.

J.K. Paasikivestä toimi ensimmäisen kerran Suomen pääministerinä 27.5.-27.11.1918. Hallituksessa oli kuusi nuorsuomalaisen puolueen, viisi suomalaisen puolueen, kaksi maalaisliiton ja yksi ruotsalaisen kansanpuolueen edustaja sekä yksi ammattiministeri. Eduskunta hyväksyi 7.8.1918 äänin 75-32 Suomelle uuden perustuslaillista monarkiaa noudattavan hallitusmuodon, jonka **kuninkaan valtaoikeuksia koskevat pykälät ovat ohessa**. Eduskunta valitsi 9.10.1918 Suomen kuninkaaksi saksalaisen prinssi Friedrich Karlin, joka ei kuitenkaan ottanut tehtävää vastaan Saksan hävittyä maailmansodan. Paasikiveä pääministerinä seuranneen Lauri Ingmanin hallituksen esityksestä eduskunta hyväksyi 17.7.1919 Suomelle uuden tasavaltaisen hallitusmuodon, jonka koko teksti löytyy Internetistä osoitteesta

www.eduskunta.fi/kirjasto/Lait/hm.html

Johtavat monarkistit pääministeri J.K. Paasikivi ja valtionhoitaja P.E. Svinhufvud kesällä 1918. Kuva Paasikiven kokoelma, Kansallisarkisto.

PUHE ITSENÄISYYDENPÄIVÄNÄ 1944

Kansalaiset!

Kansojen elämäntie ei ole tasaista nousua ylöspäin, niinkuin mielellämme toivomme. Toisinaan se painuu laakson pohjaan — laakson, joka voi olla kuin syvä rotko. Mutta laakson pohjasta nousee polku rinnettä ylös. Nousu on milloin loivempi, milloin jyrkempi. Mutta aina päästään lähemmäs aukeita vapaita aloja, joista Jumalan taivas yhä valoisampana eteen avautuu.

Olemme nyt, tänä itsenäisyytemme 27:ntenä vuosipäivänä, maailmanhistorian suurimman sodan kuudentena vuonna, laakson pohjassa, johon tapaukset ovat meidät heittäneet. Tie ylöspäin on vaikea. Ilman ponnistuksia emme pääse nousemaan. Tarvitaan lujia otteita. Mutta jokainen askel tulee viemään meitä lähemmäs vapaita maisemia.

On ymmärrettävää, jos suurten, käänteen tekevien tapausten keskellä oikean suunnan löytämisessä esiintyy epäröintiä ja jos uusissa oloissa moni, kuin unesta heräten, hapuillen katselee ympärillään olevaa maailmaa, ennenkuin siihen vähitellen eläytyy ja huomaa, millaiset uudet olot ovat ja mitä ne vaativat.

Muuan historioitsija-ajattelijana on sanonut, että kaiken viisauden alku on tosiasiaihin tunnustaminen. Tosiasioita vastaan asettuminen on turhaa ponnistelua eikä voi viedä menestykselliseen tulokseen.

Kullakin kansalla on omat tosiasiansa ja omat valtiolliset ongelmansa ja elämänkysymyksensä. Meidänkin on selvitettävä ja ratkaistava omat ongelmamme, sekä ulkopoliittiset että sisäpoliittiset, ja meidän on tunnustettava tosiasiat, jotka vaikuttavat elämäntilanteemme ja tulevaisuuteemme. Tällä historiallisella hetkellä, jolloin kansamme on sotavuosien jälkeen saavuttanut rauhan, on meidän tehtävä itsellemme selväksi sekä pysyvät että nykyhetken erikoiset ongelmamme.

Suomen ulkopoliitikassa on kaikkea hallitsevana maamme suhde suureen itäiseen naapuriimme, Neuvostoliittoon. Se on meidän varsinainen ulkopoliittinen ongelmamme, jolle meidän on ratkaisu löydettävä ja josta kansamme tulevaisuus riippuu. Olemme äsken allekirjoittaneet Neuvostoliiton kanssa välirauhansopimuksen, jota par'aikaa pannaan

täytäntöön. Ei ole eri mieliä siitä, että tämä sopimus on tunnontarkasti täytettävä. Mutta yli tämän sopimuksen säännösten on tulevaisuudessa hyvät ja luottamukselliset suhteet aikaansaattava suuren naapurimme kanssa. Epäluulo on poistettava, ystävyys perustettava. Kansamme perusetujen mukaista, vakaumukseni mukaan, on, että tulevaisuudessa Suomen ulkopolitiikkaa niin johdetaan, ettei se tule kulkemaan Neuvostoliittoa vastaan. Rauha ja sopu sekä luottamuksellinen naapuruussuhde suuren Neuvostoliiton kanssa on meidän valtiollisen toimintamme ensimmäinen ohje.

Ei ole kummasteltava, että nykyisinä mullistusten ja väkivallan aikoina pelko ja epäily tulevaisuudesta pyrkii pääsemään vallalle pienten kansojen keskuudessa. Ei ole myöskään salattavissa, että — syyllä tai syyttä — tällaisia tunteita ja tällaista pelkoa nykyisissä epävarmuuden oloissa Suomenkin kansassa on vallalla. Valtiollinen itsenäisyys ja riippumattomuus on edellytys, jota ilman kansamme ei voi onnellisena ja tyytyväisenä elää eikä tehtävänsä täyttää. Suomen kansa kokonaisuudessaan, puolueisiin katsomatta, pitää siitä kiinni. Tyydytyksellä olemme todenneet, että Neuvostoliiton puolelta — niinkuin sen liittolaisten taholta — Suomen valtiollinen itsenäisyys ja Suomen kansan itsemääräämisoikeus selviönä tunnustetaan. Edellytykset molemminpuolisille hyvälle ja luottamuksellisille naapuruussuhteille maamme ja Neuvostoliiton välillä ovat niinmuodoin olemassa, samoin kuin edellytykset Suomen vapaille asemalle siinä maailmanjärjestelmässä, joka on tarkoitettu turvaamaan rauha tämän sodan jälkeen.

Jokaisella kansalla on omat erikoisuutensa, oma luonteensa, oma elämänkatsomuksensa ja omat historiaan pohjautuvat perinteensä. Vain omien ihanteidensa pohjalla voi kansa elää tyytyväisenä ja onnellisena sekä suorittaa tehtävänsä. Niin on tietenkin myös Suomen kansan laita. Lähes 700-vuotisesta yhteydestä Ruotsin valtakunnan kanssa on periytynyt yhteiskuntarakenteemme ja elämänkatsomuksemme. Tästä ynnä siitä tärkeästä tosiasiasta, että kansaamme kuuluu huomattava ruotsinkielinen väestö, johtuu vilkas ja läheinen sivistyksellinen ja taloudellinen vuorovaikutus ja kosketus läntisen naapurimaamme Ruotsin ynnä muiden pohjoismaiden kanssa. Runsaalla kädellä ja lämpimällä sydämellä on vanha veljesmaamme Ruotsi meitä vaikeuksissamme moninaisella tavalla auttanut. Paljosta olemme sille kiitollisuuden velassa. Kiitollisia olemme myös Tanskalle, joka, itse kärsien vieraan pakkovallan alla, on meille runsaasti apua antanut. Norjan kansaa kohtaan tunnemme, tämän sodan sille tuottamien kärsimysten vuoksi, vilpitöntä myötätuntoa, ja maamme pohjoisimmat osat ovat, tapausten käänneiden johdosta, joutuneet jakamaan sen kanssa samanlaisen kohtalon. — Tiedämme, että vuosisatoja kestänyt taloudellinen ja sivistyksellinen yhteistyö näiden

vanhojen demokraattisten kansojen kanssa voi jatkua hyvien ja luottamuksellisten naapuruussuhteiden kanssa Neuvostoliittoon.

Viime vuosien tapaukset ja solmittu välirauha tuovat mukanaan vaikeita tehtäviä kansamme sisäisessä elämässä — tehtäviä, jotka vaativat meiltä erinomaisen suuria voimien ponnistuksia, niinkuin vaaditaan ponnistuksia monelta muulta maanosamme kansalta, jolle sota on tuottanut ennen kuulumattomia kärsimyksiä. Nämät tehtävät kykenemme suorittamaan vain elävän yhteiskunnallisen mielen vallitessa. Nykyään korostetaan syyllä demokratian merkitystä. Meidän valtiolliset laitoksemme, yksikamarinen eduskunta, joka perustuu yleiseen ja yhtäläiseen ääni-oikeuteen, meidän samalle pohjalle nojautuva tasavallan presidenttilaitoksemme, meidän parlamentaarinen hallitusjärjestelmämme, meidän niin ikään samoille periaatteille pohjautuvat kunnalliset olomme ovat demokraattisen järjestyksen ilmauksia. Sota-aika on aiheuttanut tästä periaatteesta poikkeuksia, mutta säännöllisiin oloihin päästyä ne häviävät. Ja uudet edistykset sosiaalisten uudistusten tiellä ovat edelleen turvaavat vapautemme tulevaisuuden.

Sisäisten olojemme päävaikeudet eivät olekaan valtiosäännönmukaisen demokratian jälleen täysin voimaan saattamisessa. Ne ovat ennen kaikkea taloudellisella alalla: sodan aiheuttamien seurausten korjaamisessa. Sotakorvauksen maksaminen, uusien elämänmahdollisuuksien hankkiminen kotinsa, maansa ja omaisuutensa menettäneille veljillemme ja sisarillemme, huolenpito sotavammaisista, sotaleskistä ja sotaorvoista, työttömyyden torjuminen, sodan johdosta epäjärjestykseen joutuneen valtiotalouden kuntoon asettaminen ja kaiken pohjana olevan taloudellisen elämän jälleen jaloilleen ja entiseen tehoonsa saattaminen — siinä ovat vaikeudet, joiden selvittäminen on valtava tehtävä. Tässä ei ole mahdollista näitä kysymyksiä tarkemmin kosketella eikä myöskään, miten ne voidaan ratkaista. Yksi on kuitenkin kaiken perusedellytys: Työtä on tehtävä, tarmokasta ja uutteraa työtä. Tuotanto on saatava mahdollisimman voimakkaaseen käyntiin. Ja varmat olemme, että kansamme pojat ja tyttäret, luottamuksessa tulevaisuuteen ja isänmaallisessa yksimielisyydessä, tulevat maamme jälleenrakennustyössä tekemään velvollisuutensa.

Olemme tehneet suuria ponnistuksia viimeisten vuosien aikana. Me hiljennymme kunnioittavasti sen uhrivalmiuden edessä, mitä varsinkin nuoret miehemme sodan raskaina vuosina ovat osoittaneet. Miten moni heistä onkaan saanut antaa henkensä, miten moni kantaa elinkautista vammaa. Suomen miehiä ja Suomen naisia ei voida syyttää siitä, etteivät he olisi täyttäneet runsain mitoin kansalaisvelvollisuuksiaan sodan aikana.

Mutta tämä kaikki on ollut sodan työtä. Se ei ole luonut uusia taloudellisia arvoja. Se ei ole vienyt taloudellisia ja yhteiskunnallisia olojamme

eteenpäin. Tosin meidän pitää olla kärsivällisiä lähivuosiin nähden. Olojen pikaista ja huomattavaa paranemista emme valitettavasti voi odottaa. Meidän täytyy kuuden vuoden aikana luovuttaa osa työmme tuloksia sotakorvauksen maksamiseksi saamatta siitä taloudellista vastiketta. Ja samaan aikaan meidän on suoritettava laaja ja valtava jälleerakennustyö. Laskelmat osoittavat, että varsinkin kaksi ensimmäistä vuotta, vv. 1945 ja 1946, tulevat olemaan vaivalloiset. Raaka-aineiden puutteen johdosta tuotanto jää silloin niukaksi ja se, mitä meillä yli sotakorvauksen tulee olemaan vapaasti ulkomaille myytävänä ja millä meidän on tarpeellinen tuontimme maksettava, on suhteellisen vähän. Kolmantena vuonna, 1947, on tilanne, laskelmien mukaan, jo helpompi ja vuosina 1948—50 se edelleen huomattavasti paranee. Vasta suoritettuumme v. 1950 viimeisen erän sotakorvausta pääsemme vapaisiin taloudellisiin oloihin. Mutta joka tapauksessa sodan hirviön kaikki nielevä kita tulee meidän kohdaltamme toivottavasti pian tukituksi. Kun jälleen ryhdymme rauhan työhön, niin — mitä vaikeuksia onkaan edessämme — ponnistuksemme parantavat ajan oloon taloudellisen elämämme edellytyksiä. Varsinkin päästyämme ensi vaikeuksista ja saatamme tuotantokoneistomme täyteen käyntiin on meillä yhä enemmän mahdollisuuksia vahvistaa ja laajentaa pohjaa tulevaiselle hyvinvoinnille.

Syksyinen hämäryys lepää tänä joulukuun päivänä pohjoisen maamme yllä. Mutta pian alkavat päivät pidetä ja jonkun ajan perästä kevät vähitellen rupeaa tekemään tuloaan. Aurinko alkaa lämmittää ja ihmisten mielet kohoavat ja kirkastuvat. — »Tee työtä ja säästä ja käytä itses aina kuin rehellinen mies, niin kaikki viimein päättyy hyvin» — näin antaa Aleksis Kivi viisaan miehen neuvoa nuorempaa polvea. — Syksyn sumusta on päivä nouseva meidänkin vapaalle kansallemme ja aurinko yhä lämpimämmin paistava rakkaalle Suomellemme.

Julkaistu teoksessa Paasikiven linja I Puheita vuosilta 1944-1956. WSOY 1962.

Rauhansopimus Suomen kanssa 1947

Sosialististen Neuvostotasavaltojen Liitto, Ison-Britannian ja Pohjois-Irlannin Yhdistynyt Kuningaskunta, Australia, Valko-Venäjän Sosialistinen Neuvostotasavalta, Kanada, Tšekkoslovakia, Intia, Uusi-Seelanti, Ukrainan Sosialistinen Neuvostotasavalta ja Etelä-Afrikan Unioni, valtioina, jotka ovat sodassa Suomen kanssa ja jotka huomattavin sotavoimin aktiivisesti osallistuivat sotaan eurooppalaisia vihollisvaltoja vastaan, ja joista jäljempänä käytetään nimitystä "Liittoutuneet ja Liittyneet Vallat", toiselta puolen,

ja Suomi toiselta puolen;

katsoen siihen, että Suomi, tultuaan Hitlerin Saksan liittolaiseksi ja osallistuttuaan sen rinnalla sotaan Sosialististen Neuvostotasavaltojen Liittoa, Yhdistynyttä Kuningaskuntaa ja muita Yhdistyneitä Kansakuntia vastaan, on osaltaan vastuussa tästä sodasta;

ottaen kuitenkin huomioon, että Suomi 4 päivänä syyskuuta 1944 täysin keskeytti sotatoimet Sosialististen Neuvostotasavaltojen Liittoa vastaan, irtautui sodasta Yhdistyneitä Kansakuntia vastaan, katkaisi suhteensa Saksaan ja sen satelliitteihin ja että se, solmittuaan 19 päivänä syyskuuta 1944 aselevon Sosialististen Neuvostotasavaltojen Liiton ja Yhdistyneen Kuningaskunnan hallitusten kanssa, jotka toimivat Suomen kanssa sodassa olevien Yhdistyneiden Kansakuntien puolesta, on lojaalisti täyttänyt välirauhansopimuksen ehdot;

ja ottaen huomioon, että Liittoutuneet ja Liittyneet Vallat sekä Suomi ovat halukkaita solmi-
maan keskenään rauhansopimuksen, joka oikeudenmukaisuuden periaatteiden mukaisesti ratkaisee ne kysymykset, jotka edellämainittujen tapahtumien seurauksena vielä ovat jääneet avoimiksi, ja joka muodostaa perustan ystävällisille suhteille niiden välillä tehden siten mahdolliseksi Liittoutuneille ja Liittyneille Valloille tukea Suomen anomusta päästä Yhdistyneiden Kansakuntien jäseneksi ja niinikään liittyä jokaiseen Yhdistyneiden Kansakuntien turvin solmittuun yleissopimukseen;

ovat tämän vuoksi päättäneet julistaa sotatilan lakanneeksi ja tässä tarkoituksessa tehdä tämän rauhansopimuksen sekä ovat tämän mukaisesti nimittäneet allekirjoittaneet täysivaltaiset edustajat, jotka, esitettyään, oikeiksi ja asianmukaisiksi havaitut valtakirjansa, ovat sopineet seuraavista määräyksistä:

I OSA.

Alueelliset määräykset.

1 artikla.

Suomen rajat ovat, kuten tähän sopimukseen liittyvästä kartasta (liite I) käy ilmi, samat kuin 1 päivänä tammikuuta 1941, kuitenkin seuraavassa artiklassa määrättyin muutoksin.

2 artikla.

Syyskuun 19 päivänä 1944 tehdyn välirauhansopimuksen mukaisesti Suomi vahvistaa palauttaneensa Petsamon (Petshengan) alueen Neuvostoliitolle, jonka alueen Neuvostovaltio vapaaehtoisesti luovutti Suomelle 14 päivänä lokakuuta 1920 ja 12 päivänä maaliskuuta 1940 tehdyissä rauhansopimuksissa. Petsamon (Petshengan) alueen rajat käyvät ilmi tähän sopimukseen liittyvästä kartasta (liite I).

II OSA.

Poliittiset määräykset.

I luku.

3 artikla.

Välirauhansopimuksen mukaisesti saatetaan Neuvostoliiton ja Suomen välillä Moskovassa 12 päivänä maaliskuuta 1940 tehty rauhansopimus jälleen voimaan, kuitenkin niin, että mainittu sopimuksen 4, 5 ja 6 artiklat korvataan tämän sopimuksen 2 ja 4 artikloilla.

4 artikla.

1. Välirauhansopimuksen mukaisesti Neuvostoliitto vahvistaa luopuneensa Hangon niemimaan vuokraoikeudesta, mikä sille myönnettiin Neuvostoliiton ja Suomen välillä 12 päivänä maaliskuuta 1940 tehdyssä rauhansopimuksessa, ja Suomi puolestaan vahvistaa myöntäneensä Neuvostoliitolle 50 vuoden

vuokrasopimuksella sekä Neuvostoliiton suoritettavaa 5 miljoonan Suomen markan vuotuista vuokramaksua vastaan maa- ja vesi-alueiden käytön ja hallinnan Neuvostoliiton laivastotukikohdan perustamiseksi Porkkalan niemimaan alueelle, mitkä alueet ilmenevät tähän sopimukseen liittyvästä kartasta (liite I).

2. Suomi vahvistaa taanneensa Neuvostoliitolle välirauhansopimuksen mukaisesti Neuvostoliitosta lähetettäviä henkilö- ja tavarakuljetuksia varten tarpeelliset kulkuyhteydet rautateitse, vesiteitse, maanteitse ja ilmateitse Porkkalan niemimaan laivastotukikohtaan sekä myöntäneensä Neuvostoliitolle oikeuden esteetömmästi käyttää kaikenlaisia tiedoitusyhteyksiä Neuvostoliiton ja Porkkalan niemimaan vuokra-alueen välillä.

5 artikla.

Ahvenanmaan saaret jäävät demilitarisoiduiksi nykyisin vallitsevan tilanteen mukaisesti.

II luku.

6 artikla.

Suomen on ryhdyttävä kaikkiin tarpeellisiin toimenpiteisiin taatakseen kaikille Suomen oikeudenkäyttöpiirissä oleville henkilöille rotuun, sukupuoleen, kieleen tai uskontoon katsomatta oikeuden nauttia ihmisoikeuksia ja perusvapauksia, joihin sisältyvät sananvapaus, paino- ja julkaisuvapaus, uskonnonvapaus, vapaus poliittisiin mielipiteisiin sekä kokoontumisvapaus.

7 artikla.

Suomi, joka on välirauhansopimuksen mukaisesti ryhtynyt toimenpiteisiin vapauttaakseen kansalaisuuteen ja kansallisuuteen katsomatta kaikki henkilöt, joita on pidetty vangittuina Yhdistyneiden Kansakuntien hyväksi suorittamansa toiminnan tai Yhdistyneitä Kansakuntia kohtaan osoittamansa myötätunnon taikka rodullisen syntyperänsä takia, sekä kumoamaan diskriminatorisen lainsäädännön ja siitä johtuvat rajoitukset, sitoutuu saattamaan nämä toimenpiteet päätökseen ja olemaan vastaisuudessa ryhtymättä toimenpiteisiin tai saattamatta voimaan lakeja, jotka olisivat ristiriidassa tässä artiklassa mainittujen tarkoituserien kanssa.

8 artikla.

Suomi, joka välirauhansopimuksen mukaisesti

on ryhtynyt toimenpiteisiin hajoittaakseen kaikki Suomen alueella toimivat fascisminluontoiset poliittiset, sotilaalliset tai sotilaallisuusluontoiset järjestöt sekä muut järjestöt, jotka harjoittavat Neuvostoliitolle tai muille Yhdistyneille Kansakunnille vihamielistä propagandaa, sitoutuu olemaan vastaisuudessa sallimatta senluontoisten järjestöjen olemassaoloa ja toimintaa, joiden tarkoituksena on kieltää kansalta sen demokraattiset oikeudet.

9 artikla.

1. Suomi ryhtyy kaikkiin tarpeellisiin toimenpiteisiin taatakseen, että pidätetään ja luovutetaan tuomittaviksi:

a) henkilöt, joita syytetään sotarikosten sekä rauhaa ja ihmisyyttä vastaan tehtyjen rikosten suorittamisesta, niihin käskemisestä tai niihin osallistumisesta;

b) Liittoutuneiden ja Liittyneiden Valtojen kansalaiset, joita syytetään siitä, että he ovat rikkoneet maansa lakeja syyllistymällä maanpetokseen tai yhteistyöhön vihollisen kanssa sodan aikana.

2. Suomen on asianomaisen Yhdistyneisiin Kansakuntiin kuuluvan hallituksen pyynnöstä myös asetettava todistajina käytettäviksi Suomen oikeudenkäyttöpiirissä olevat henkilöt, joiden todistus on tarpeen oikeudenkäynnissä tämän artiklan ensimmäisessä kohdassa mainittuja henkilöitä vastaan.

3. Tämän artiklan 1 ja 2 kohdassa olevien määräysten soveltamista koskevat erimielisyydet on asianomaisen hallituksen alistettava Neuvostoliiton ja Yhdistyneen Kuningaskunnan Helsingissä olevien diplomaattisten edustustojen päälliköille, jotka sopivat syntyneiden vaikeuksien selvittämisestä.

III luku.

10 artikla.

Suomi sitoutuu tunnustamaan Italian, Romanian, Bulgarian ja Unkarin kanssa tehtyjen rauhansopimusten sekä niiden muiden sopimusten ja järjestelyjen täyden sitovuuden, joista Liittoutuneet ja Liittyneet Vallat ovat sopineet tai sopivat Itävaltaan, Saksaan ja Japaniin nähden rauhan palauttamiseksi.

11 artikla.

Suomi sitoutuu hyväksymään kaikki järjeste-

lyt, joista on sovittu tai joista voidaan sopia Kansainliiton ja Pysyvän Kansainvälisen Tuomioistuimen toiminnan lopettamiseksi.

12 artikla.

1. Kukin Liittoutunut ja Liittynyt Valta ilmoittaa Suomelle kuuden kuukauden kuluessa tämän sopimuksen voimaantulosta, mitkä Suomen kanssa ennen sotaa tehdyt kahdenkeskiset sopimukset se haluaa pitää voimassa tai saattaa uudelleen voimaan. Määräykset, jotka eivät ole sopusoinnussa tämän sopimuksen kanssa, on kuitenkin poistettava edellämainituista sopimuksista.

2. Kaikki sellaiset sopimukset, joista ilmoitus täten on tehty, on rekisteröitävä Yhdistyneiden Kansakuntien sihteeristössä Yhdistyneiden Kansakuntien peruskirjan 102 artiklan mukaisesti.

3. Kaikki sellaiset sopimukset, joista ei ole täten ilmoitettu, on katsottava kumoutuneiksi.

III OSA.

Maavoimia, sotalaivastoa ja ilmavoimia koskevat määräykset.

13 artikla.

Maa-, meri- ja ilma-aseistus ja linnoitukset on tarkoin rajoitettava sisäistä luonnetta olevien tehtävien suorittamiseen ja rajojen paikalliseen puolustamiseen. Edelläolevan mukaisesti Suomi ei ole oikeutettu pitämään suurempia aseellisia voimia kuin:

a) maavoimat, mukaanlukien rajavartiojoukot ja ilmatorjuntatykistön, kokonaisvahvuudeltaan 34,400 miestä;

b) sotalaivaston, jonka miehistövahvuus on 4,500 ja kokonaistonnisto 10,000 tonnia;

c) ilmavoimat, mukaanlukien laivaston ilmavoimat ja reservilentokoneet, joiden kokonaisvahvuus on 60 lentokonetta ja 3,000 miestä. Suomi älköön pitävä tai hankkiko lentokoneita, jotka ovat suunnitellut ensisijassa pommituskoneiksi sisäpuolisin pomminkuljetuslaittein.

Näihin vahvuuksiin sisältyvät kussakin tapauksessa taistelu-, huolto- ja johtohenkilöstö.

14 artikla.

Suomen maavoimien, sotalaivaston ja ilmavoimien henkilöstö, joka ylittää 13 artiklan sallimat vastaavat vahvuudet, on vapautettava palveluk-

sesta kuuden kuukauden kuluessa tämän sopimuksen voimaantulosta.

15 artikla.

Suomen maavoimiin, sotalaivastoon tai ilmavoimiin kuulumattomat henkilöt älkööt saako minkäänlaista liitteessä II määriteltyä maa-, sotalaivasto- taikka ilmasotakoulutusta.

16 artikla.

1. Tämän sopimuksen voimaantulon jälkeen Suomi kutsutaan liittymään Euroopan vesistöjen miinanraivausta hoitavan kansainvälisen järjestön Barentsinmeren, Itämeren ja Mustanmeren vyöhykkeen komissioon, ja on Suomen pidettävä miinanraivauskalustonsa kokonaisuudessaan miinanraivausta hoitavan keskuskomission käytettävissä sen sodanjälkeisen miinanraivausmääräajan päättymiseen saakka, jonka keskuskomissio vahvistaa.

2. Tämän sodanjälkeisen miinanraivauksen aikana Suomi voi, yli 13 artiklassa sallitun tonniston, pitää ylimääräisiä laivastoyksikköjä, joita käytetään yksinomaan miinanraivaukseen.

Kahden kuukauden kuluessa mainitun määräajan päättymisestä on ne alukset, jotka muut vallat ovat lainanneet Suomen laivastolle, palautettava näille valloille, ja muut lisäyksiköt riisuttava aseista ja muunnettava siviilikäyttöisiksi.

3. Suomi oikeutetaan myös miinanraivausta varten ottamaan palvelukseen 1,500 upseeria ja miestä 13 artiklan sallimien vahvuuksien lisäksi. Kahden kuukauden kuluessa siitä, kun Suomen laivasto on päättänyt miinanraivauksen, on ylimääräinen henkilöstö vapautettava palveluksesta taikka sisällytettävä sanotun artiklan sallimiin vahvuuksiin.

17 artikla.

Suomi älköön pitävä, valmistako tai kokeilko mitään atomiasetta, minkäänlaisia omalla käyttövoimallaan kulkevia taikka ohjattavia ammuksia tai sellaisia laitteita, jotka liittyvät niiden laukaisemiseen (paitsi sellaisia torpedoja ja torpedojen laukaisemislaitteita, jotka kuuluvat tämän sopimuksen sallimien sota-alusten tavanomaiseen aseistukseen), kosketuksetta räjähtäviä herkkyysmekanismin avulla sytytettäviä merimiinoja tai torpedoja, miehitettäviä torpedoja, sukellusveneitä taikka

muita veden alla kulkevia aluksia, moottoritorpeedoveneitä tai erikoistyyppisiä rynnäkköaluksia.

18 artikla.

Suomi älköön itselleen pidättäkö, valmistako tai muuten hankkiko sotamateriaalia tai ylläpitäkö tuotantokoneistoa sotamateriaalin valmistamiseksi yli sen, mikä on tarpeen tämän sopimuksen 13 artiklassa sallittujen puolustusvoimien ylläpitämiseen.

19 artikla.

1. Liittolaisilta peräisin olevan sotamateriaalin liikamäärä on asetettava asianomaisen Liittolaisvallan käyttöön sen antamien ohjeiden mukaisesti. Suomalaisen sotamateriaalin liikamäärä on asetettava Neuvostoliiton ja Yhdistyneen Kuningaskunnan hallitusten käyttöön. Suomi luopukoon kaikista oikeuksistaan tähän materiaaliin.

2. Saksalaista alkuperää tai mallia olevan sotamateriaalin liikamäärä, jota ei tarvita tässä sopimuksessa sallittuja puolustusvoimia varten, on asetettava edellämainittujen kahden hallituksen käyttöön. Suomi älköön hankkiko tai valmistako saksalaista alkuperää tai mallia olevaa sotamateriaalia taikka ottako palvelukseensa tai kouluttako teknikoiksi, sotilas- ja siviili-ilmailuhenkilökunta mukaanlukien, henkilöitä, jotka ovat tai ovat olleet Saksan kansalaisia.

3. Tämän artiklan kohdissa 1 ja 2 mainitun sotamateriaalin liikamäärä on luovutettava tai tuhottava vuoden kuluessa tämän sopimuksen voimaantulosta.

4. Tässä sopimuksessa tarkoitettu sotamateriaali on määritelty ja lueteltu liitteessä III.

20 artikla.

Suomi sitoutuu täydelliseen yhteistoimintaan Liittoutuneiden ja Liittyneiden Valtojen kanssa turvatakseen sen, ettei Saksa kykenisi ryhtymään Saksan alueen ulkopuolella toimenpiteisiin, jotka tähtäävät sen jällevarustautumiseen.

21 artikla.

Suomi älköön hankkiko tai valmistako siviilientokoneita, jotka ovat saksalaista tai japanilaista mallia tai joissa on saksalaista tai japanilaista valmistetta tai mallia olevia suurempia koottuja osia.

22 artikla.

Tämän sopimuksen kaikki sotilas-, sotalaivasto- ja ilmailumääräykset jäävät voimaan, kunnes ne on joko kokonaan tai osaksi muutettu Liittoutuneiden ja Liittyneiden Valtojen sekä Suomen välisellä sopimuksella tai, sen jälkeen kun Suomi on tullut Yhdistyneiden Kansakuntien jäseneksi, turvallisuusneuvoston ja Suomen välisellä sopimuksella.

IV OSA.

Sotakorvaus ja palautus.

23 artikla.

1. Suomen on korvattava Neuvostoliitolle sotatoimilla ja Neuvostoliiton alueen miehityksellä Neuvostoliitolle aiheuttamansa vahingot; kuitenkin ottaen huomioon, että Suomi ei ole ainoastaan luopunut sodasta Yhdistyneitä Kansakuntia vastaan, vaan on myös julistanut sodan Saksalle ja auttanut sotavoimillaan saksalaisten joukkojen karkoittamista Suomesta, osapuolet sopivat siitä, että Suomi ei korvaa yllämainittuja vahinkoja kokonaisuudessaan, vaan ainoastaan osittain, nimittäin 300 miljoonalla Yhdysvaltain dollarilla, joka summa on suoritettava tavaroissa (puutavaratuotteina, paperina, selluloosana, meri- ja jokialuksina, erilaisina koneina ja muina tavaroina) kahdeksan vuoden kuluessa 19 päivästä syyskuuta 1944 lukien.

2. Tässä artiklassa määrätyn suorituksen laskemisen perusteena on Yhdysvaltain dollarin välirauhansopimuksen allekirjoittamispäivän kulta-arvo, s.o. 35 dollaria kultaunssilta.

24 artikla.

Suomi sitoutuu, mikäli se ei ole vielä niin tehnyt, Neuvostoliiton hallituksen osoittamissa määräraajoissa palauttamaan Neuvostoliitolle täysin hyvässä kunnossa kaikki sodan aikana Neuvostoliiton alueelta viedyt valtiolle, yleisille tai osuustoiminnallisille järjestöille, yrityksille tai laitoksille taikka yksityisille kansalaisille kuuluvat arvoesineet ja tavarat, kuten tehtaiden ja teollisuuslaitosten varusteet, veturit, liikkuvan rautatiekaluston, traktorit, moottoriajoneuvot, historialliset muistomerkit, museoarvoesineet ja kaiken muun omaisuuden.

V OSA.

Taloudelliset määräykset.

25 artikla.

1. Mikäli Suomi ei vielä ole niin tehnyt, sen on saatettava jälleen voimaan Yhdistyneiden Kansakuntien ja niiden kansalaisten kaikki lailliset oikeudet ja edut Suomessa sellaisina, kuin ne olivat 22 päivänä kesäkuuta 1941, sekä palautettava Yhdistyneiden Kansakuntien ja niiden kansalaisten kaikki omaisuus sellaisena, kuin se nyt on.

2. Suomen hallitus sitoutuu palauttamaan kaiken tässä artiklassa tarkoitetun omaisuuden, oikeudet ja edut, vapaina kaikista rasituksista ja maksuista, jotka sota on voinut aiheuttaa, Suomen hallituksen asettamatta niiden palauttamisen yhteydessä suoritettavaksi minkäänlaisia maksuja. Suomen hallituksen on kumottava kaikki Yhdistyneiden Kansakuntien omaisuuteen 22 päivän kesäkuuta 1941 ja tämän sopimuksen voimaantulon välillä kohdistamansa toimenpiteet, mukaanlukien pakko-otot, takavarikoinnin tai valvontaan oton. Milloin omaisuutta ei ole palautettu kuuden kuukauden kuluessa tämän sopimuksen voimaantulosta, on pyyntö siitä tehtävä Suomen viranomaisille kahdentoista kuukauden kuluessa sopimuksen voimaantulosta, paitsi milloin hakija voi osoittaa, että hän ei ole voinut jättää pyyntöään tämän määräajan kuluessa.

3. Suomen hallituksen on kumottava kaikenlaatuiset Yhdistyneiden Kansakuntien kansalaisten omaisuutta, oikeuksia ja etuja koskevat siirrot, milloin sellaiset siirrot ovat johtuneet akselivaltioiden hallitusten tai niiden elinten sodan aikana harjoittamasta väkivallasta tai pakosta.

4. a) Suomen hallitus on vastuussa siitä, että tämän artiklan 1 kohdan nojalla Yhdistyneiden Kansakuntien kansalaisille palautettu omaisuus entisöidään täysin hyvään kuntoon. Kun omaisuutta ei voida palauttaa tai kun Yhdistyneiden Kansakuntien kansalainen on sodan johdosta kärsinyt vahinkoa Suomessa olevaan omaisuuteen puuttumisen tai sen vahingoittumisen takia, saakoon hän Suomen hallitukselta Suomen markoissa korvauksen, jonka suuruus on kaksi kolmatta osaa siitä summasta, joka maksu-

päivänä on tarpeen samanlaisen omaisuuden ostamiseksi tai syntyneen vahingon korvaamiseksi. Missään tapauksessa Yhdistyneiden Kansakuntien kansalaisia älköön korvaukseen nähden kohdeltako vähemmän edullisesti kuin Suomen kansalaisia.

b) Yhdistyneiden Kansakuntien kansalaiset, jotka joko välittömästi tai välillisesti omistavat osuuksia yhteisöissä tai yhdistyksissä, joilla ei ole Yhdistyneiden Kansakuntien kansallisuutta tämän artiklan 8 a)-kohdan tarkoittamassa mielessä, mutta jotka ovat kärsineet menetyksen Suomessa olevaan omaisuuteen puuttumisen tai sen vahingoittumisen takia, saakoot korvausta edelläolevan a)-kohdan mukaisesti. Tämä korvaus on laskettava yhteisön tai yhdistyksen kärsimän menetyksen tai vahingon kokonaissumman perusteella ja on sen suuruuden oltava samassa suhteessa kärsittyyn kokonaismenetykseen tai -vahinkoon kuin mitä mainittujen kansalaisten omistama osuus on kysymyksessäolevan yhteisön tai yhdistyksen kokonaispääomaan.

c) Korvaus on suoritettava vapaana kaikista maksuista, veroista tai muista rasituksista. Sitä on saatava käyttää vapaasti Suomessa, mutta on se Suomessa kulloinkin ehkä voimassaolevan ulkomaanvaluuttasäännöstelyn alainen.

d) Suomen hallituksen on myönnettävä Yhdistyneiden Kansakuntien kansalaisille sama kohtelu kuin Suomen kansalaisillekin tarveaineiden jaossa heidän Suomessa olevan omaisuutensa korjaamista tai kuntoonsaattamista varten sekä ulkomaan valuutan myöntämisessä sellaisten tarveaineiden tuontia varten.

e) Suomen hallituksen on edelläolevassa a)-kohdassa määrättyssä suhteessa suoritettava Yhdistyneiden Kansakuntien kansalaisille hyvitystä Suomen markoissa heidän omaisuuteensa kohdistuneiden sodanaikaisten erikoistoimenpiteiden aiheuttamien menetyksien ja vahinkojen korvaamiseksi, jollaisia erikoistoimenpiteitä ei sovellettu suomalaiseen omaisuuteen. Tätä kohtaa ei sovelleta menetettyyn voittoon.

5. Suomen hallitus vastaa kaikista Suomessa suoritettavista kohtuullisista kuluista, jotka aiheutuvat vaatimusten toteamisesta, niihin

luettuina menetysten ja vahinkojen arviointi.

6. Yhdistyneiden Kansakuntien kansalaiset ja heidän omaisuutensa on vapautettava kaikista poikkeuksellisista veroista, maksuista ja rasituksesta, jotka Suomen hallitus tai jokin Suomen viranomaisen on määrännyt heidän Suomessa oleville pääomavaroilleen välirauhanteon ja tämän sopimuksen voimaantulon välisenä aikana ja joiden varsinaisena tarkoituksena on peittää sodasta aiheutuvia kuluja tai jollekin Yhdistyneelle Kansakunnalle maksettavia korvauksia. Maksut, jotka siten on maksettu, on suoritettava takaisin.

7. Kysymyksessä olevan omaisuuden omistaja ja Suomen hallitus voivat tehdä sopimuksia, jotka korvaavat tämän artiklan määräykset.

8. Tässä artiklassa käytettyinä merkitsevät:

a) "Yhdistyneiden Kansakuntien kansalaiset" henkilöitä, jotka tämän sopimuksen voimaantulopäivänä ovat jonkin Yhdistyneen Kansakunnan kansalaisia tai yhteisöjä tahi yhdistyksiä, jotka on muodostettu jonkin Yhdistyneen Kansakunnan lakien mukaan ennen tämän sopimuksen voimaantulopäivää, edellyttäen, että mainituilla henkilöillä, yhteisöillä tai yhdistyksillä oli tämä asema myös Suomen välirauhansopimuksen päivänä.

Nimitykseen "Yhdistyneiden Kansakuntien kansalaiset" sisältyvät myöskin kaikki henkilöt, yhteisöt tahi yhdistykset, joita Suomessa sodan aikana voimassa olleiden lakien mukaan on kohdeltu vihollisina.

b) "Omistaja" Yhdistyneen Kansakunnan kansalaista, sen mukaan kuin edellä a)-kohdassa on määritelty, jolla on oikeus kysymyksessä olevaan omaisuuteen, ja myös omistajan seuraaja, edellyttäen, että seuraaja on myös jonkin Yhdistyneen Kansakunnan kansalainen, sen mukaan kuin a)-kohdassa on määritelty. Jos seuraaja on ostanut omaisuuden vahingoittuneena, luovuttaja säilyttää oikeutensa tämän artiklan mukaiseen korvaukseen, tämän vaikuttamatta luovuttajan ja ostajan välisiin kotimaisen lain mukaisiin velvoituksiin.

c) "Omaisuus" kaikkea irtainta tai kiinteää omaisuutta, olkoon se sitten aineellista tahi ei, siihen luettuna teollinen, kirjallinen ja taiteellinen omaisuus sekä kaikki ja kaikenlaiset omaisuuteen

kohdistuvat oikeudet ja intressit.

26 artikla.

Suomi tunnustaa, että Neuvostoliitolla on oikeus kaikkeen Suomessa olevaan saksalaiseen omaisuuteen, jonka Saksaa varten asetettu valvontaneuvosto on siirtänyt Neuvostoliitolle, ja sitoutuu ryhtymään kaikkiin tarpeellisiin toimenpiteisiin tällaisen omaisuuden luovuttamisen helpottamiseksi.

27 artikla.

Suomen hallituksen ja Suomen kansalaisten oikeudet, kuin myös suomalaisten juriidisten henkilöiden oikeudet, jotka koskevat suomalaista omaisuutta tai muita suomalaisia varoja Liittoutuneiden ja Liittyneiden Valtojen alueella, on saatettava entiselleen tämän sopimuksen tultua voimaan, mikäli näitä oikeuksia on rajoitettu sen johdosta, että Suomi osallistui sotaan Saksan rinnalla.

28 artikla.

1. Tämän sopimuksen tultua voimaan Suomen ja Suomen kansalaisten Saksassa olevaa omaisuutta älköön enää käsiteltäkö vihollisomaisuutena, ja kaikki tällaiseen käsittelyyn perustuvat rajoitukset on poistettava.

2. Suomen tai Suomen kansalaisten identifioitavissa oleva, Saksan sotavoimien tai viranomaisten syyskuun 19 päivän 1944 jälkeen väkivalloin tai pakkotoimenpitein Suomesta Saksan alueelle viemä omaisuus voidaan palauttaa.

3. Saksan miehitysvallat päättävät menettelyt, jonka mukaan suomalaisen Saksassa olevan omaisuuden entiselleen saattaminen ja palauttaminen toteutetaan.

29 artikla.

1. Suomi luopuu kaikista ja kaikenlaatuisista Liittoutuneita ja Liittyneitä Valtoja vastaan Suomen hallituksen tai Suomen kansalaisten taholta esitettävistä vaatimuksista, jotka aiheutuvat suoranaisesti sodasta tai Euroopassa syyskuun 1 päivän 1939 jälkeen vallinneen sotatilan aiheuttamista toimenpiteistä, olipa Liittoutunut tai Liittynyt Valta silloin sodassa Suomen kanssa tahi ei, mukaanlukien:

a) vaatimukset sellaisten menetysten ja vahinkojen johdosta, jotka ovat aiheutuneet Liittoutuneiden tai Liittyneiden Valtojen sotavoimien

tahi viranomaisten toimista;

b) vaatimukset, jotka johtuvat Liittoutuneiden tai Liittyneiden Valtojen sotavoimien tahi viranomaisten oleskelusta, sotatoimista tai teoista Suomen alueella;

c) vaatimukset Liittoutuneiden tai Liittyneiden Valtojen merisotasaalisioikeuksien päätösten ja määräysten johdosta, Suomen tunnustaessa päteviksi ja velvoittaviksi kaikkien tällaisten merisotasaalisioikeuksien 1 päivänä syyskuuta 1939 tai senjälkeen antamat päätökset ja määräykset, jotka koskevat suomalaisia laivoja tai suomalaisia tavaroita tahi kustannusten maksamista;

d) vaatimukset, jotka johtuvat sodankäyntioikeuksien harjoittamisesta tai aiotusta harjoittamisesta.

2. Tämän artiklan määräykset kumotkoot täysin ja lopullisesti kaikki tässä mainitun luontoiset vaatimukset, jotka tästä lukien raukeavat, olipa asiapuoli kuka tahansa.

3. Suomi luopuu niinkään kaikista tämän artiklan 1 kohdan luontoisista Suomen hallituksen tai Suomen kansalaisten taholta esitettävistä vaatimuksista jokaista Yhdistyneiden Kansakuntien maata kohtaan, jonka diplomaattiset suhteet Suomen kanssa olivat katkenneina sodan aikana ja joka oli yhteistoiminnassa Liittoutuneiden ja Liittyneiden Valtojen kanssa.

4. Suomen luopuminen vaatimuksista tämän artiklan 1 kohdan mukaan käsittää kaikki vaatimukset, jotka johtuvat jokaisen Liittoutuneen ja Liittyneen Vallan toimista suomalaisiin laivoihin nähden syyskuun 1 päivän 1939 ja tämän sopimuksen voimaantulopäivän välisenä aikana, sekä myös kaikki vaatimukset ja velat, jotka perustuvat nyt voimassaoleviin sotavankeja koskeviin yleissopimuksiin.

30 artikla.

1. Kunnes kauppasopimuksia eri Yhdistyneiden Kansakuntien ja Suomen välillä solmitaan, Suomen hallituksen on kahdeksantoista kuukauden aikana tämän sopimuksen voimaantulosta myönnettävä seuraava kohtelu jokaiselle Yhdistyneiden Kansakuntien maalle, joka vastavuoroisuuden perusteella tosiasiallisesti myöntää Suomelle vastaavissa tapauksissa vastaavan kohtelun:

a) Kaikessa, mikä koskee viennin ja tuonnin yhteydessä kannettavia tulleja ja maksuja, tuontitavaroiden sisäistä verotusta sekä kaikissa näitä asioita koskevissa säännöksissä on Yhdistyneille Kansakunnille myönnettävä ehdoton suosituimmuuskohtelu.

b) Kaikissa muissa suhteissa Suomi sitoutuu olemaan ryhtymättä minkäänlaiseen mielivaltaiseen syrjintään Yhdistyneiden Kansakuntien joltakin alueelta peräisin olevaan tai sinne menevään tavaraan nähden verrattuna jonkin muun Yhdistyneiden Kansakuntien maan alueelta tai jostakin muusta vieraasta maasta peräisin olevaan tahi sinne menevään samanlaiseen tavaraan.

c) Yhdistyneiden Kansakuntien kansalaisille, mukaanlukien juriidiset henkilöt, on myönnettävä sisäinen ja suosituimmuuskohtelu kaikissa kauppaa, teollisuutta, laivaliikennettä ja muuta liiketoimintaa koskevissa asioissa Suomessa. Nämä määräykset eivät koske kaupallista lentoliikennettä.

d) Suomi älköön myöntäkö millekään maalle yksin- tai diskriminatoorista oikeutta harjoittaa kansainvälistä kaupallista lentoliikennettä; Suomen on annettava kaikille Yhdistyneille Kansakunnille yhtäläinen mahdollisuus saada oikeudet harjoittaa kansainvälistä kaupallista lentoliikennettä Suomen alueella, mukaanlukien oikeus laskeutua maahan polttoaineen täydennystä ja korjauksia varten, ja, kyseen olleen kaupallisen ilmailun harjoittamisesta kansainvälisessä liikenteessä, Suomen on myönnettävä vastavuoroisesti ja epädiskriminatoorisesti kaikille Yhdistyneille Kansakunnille oikeus lentää yli Suomen alueen maahan laskeutumatta. Nämä määräykset älkööt vaikuttako Suomen kansallisen puolustuksen etuihin.

2. Suomen edellämainittuihin sitoumuksiin on katsottava sisältyvän ne poikkeukset, jotka tavanomaisesti sisältyvät Suomen ennen sotaa tekemiin kauppasopimuksiin; ja kunkin Yhdistyneen Kansakunnan myöntämää vastavuoroisuutta koskeviin määräyksiin on katsottava sisältyvän ne poikkeukset, jotka tavanomaisesti on otettu tämän maan kauppasopimuksiin.

31 artikla.

1. Kaikki erimielisyydet, jotka voivat johtua tämän sopimuksen 24 ja 25 artikloista sekä liitteistä IV, V ja VI osa B, on jätettävä sovintokomission ratkaistaviksi, johon kuuluu yhtä monta asianomaisen Yhdistyneen Kansakunnan hallituksen ja Suomen hallituksen määräämää jäsentä. Jollei sovintoon päästä kolmen kuukauden kuluessa siitä, kun asia on jätetty sovintokomission ratkaistavaksi, kumpikin hallitus voi vaatia kolmannen jäsenen lisäämistä komissioon, ja elleivät hallitukset voi sopia tämän jäsenen valitsemisesta, kumpikin asiapuoli voi pyytää Yhdistyneiden Kansakuntien yleissihteeriä suorittamaan nimeämisen.

2. Komission jäsenten enemmistön päätös olkoon komission päätös ja osapuolet tunnustavat sen lopulliseksi ja sitovaksi.

32 artikla.

Tämän sopimuksen 24, 25 ja 30 artiklat sekä liite VI koskevat Liittoutuneita ja Liittyneitä Valtoja ja Ranskaa sekä jokaista Yhdistyneiden Kansakuntien maata, jonka diplomaattiset suhteet Suomen kanssa ovat olleet katkenneina sodan aikana.

33 artikla.

Liitteiden IV, V ja VI määräykset, kuten muidenkin liitteiden määräykset, ovat voimassa tämän sopimuksen erottamattomina osina.

VI OSA.

Loppumääräykset.

34 artikla.

1. Aikana, joka ei ylitä 18 kuukautta alkaen tämän sopimuksen voimaantulosta, Neuvostoliiton ja Yhdistyneen Kuningaskunnan Helsingissä olevien diplomaattisten edustustojen päälliköt, jotka toimivat yhteisymmärryksessä keskenään, edustavat Liittoutuneita ja Liittyneitä Valtoja suhteissa Suomen hallitukseen kaikissa tämän sopimuksen täytäntöönpanoa ja tulkintaa koskevissa kysymyksissä.

2. Molemmat edustustopäälliköt antavat Suomen hallitukselle sellaista ohjausta sekä sellaisia teknillisiä neuvoja ja selvennyksiä, jotka saattavat olla välttämättömiä tämän sopimuksen hengen ja määräysten mukaisen nopean ja tehokkaan täytäntöönpanon turvaamiseksi.

3. Suomen hallitus antakoon sanotuille kahdelle edustustopäällikölle kaikki tarpeelliset tiedot ja kaiken avun, mitä he saattavat tarvita täyttäessään tämän sopimuksen mukaan heille uskotut tehtävät.

35 artikla.

1. Ellei muunlaista menettelytapaa ole tämän sopimuksen jossakin artiklassa nimenomaan varattu, tämän sopimuksen tulkinnasta tai täytäntöönpanosta johtuvat erimielisyydet, joita ei ole ratkaistu välittömin diplomaattisin neuvotteluin, siirrettäköön 34 artiklan mukaisesti toimivien kahden edustustopäällikön käsiteltäviksi, kuitenkin niin, että tässä tapauksessa sanotun artiklan määräaika ei rajoita edustustopäällikköjen toimintaa. Kaikki tällaiset erimielisyydet, joita he eivät ole ratkaisseet kahden kuukauden kuluessa, siirrettäköön, elleivät osapuolet keskenänsä sovi muusta sovittelumenettelystä, jommankumman osapuolen pyynnöstä komission ratkaistaviksi, jonka muodostaa kummankin osapuolen edustaja ja kolmas jäsen, jonka molemmat osapuolet keskinäisellä sopimuksella valitsevat kolmannen maan kansalaisista. Elleivät osapuolet kuukauden määräajassa sovi kolmannen jäsenen valitsemisesta, kumpikin osapuoli voi pyytää Yhdistyneiden Kansakuntien yleissihteeriä suorittamaan nimeämisen.

2. Komission jäsenten enemmistön päätös olkoon komission päätös ja osapuolet tunnustavat sen lopulliseksi ja sitovaksi.

36 artikla.

Liittoutuneiden ja Liittyneiden Valtojen on ratifioitava tämä sopimus, jonka venäjänkielinen ja englanninkielinen teksti ovat todistusvoimaisia. Suomen on se myös ratifioitava. Se tulee voimaan heti, kun Sosialististen Neuvostotasavaltojen Liitto ja Ison-Britannian ja Pohjois-Irlannin Yhdistynyt Kuningaskunta ovat tallettaneet ratifioimiskirjat. Ratifioimiskirjat on mahdollisimman lyhyen ajan kuluessa talletettava Sosialististen Neuvostotasavaltojen Liiton hallituksen huostaan.

Kuhunkin Liittoutuneeseen tai Liittyneeseen Valtaan nähden, joka tallettaa ratifioimiskirjansa tämän jälkeen, sopimus tulee

voimaan talletuspäivänä. Tämä sopimus talletetaan Sosialististen Neuvostotasavaltojen Liiton hallituksen arkistoon, joka toimittaa oikeaksi todistetut jäljennökset jokaiselle allekirjoittajavaltiolle.

Liiteluettelo.

Liite I. Suomen rajojen sekä 2 ja 4 artiklassa mainittujen alueiden kartta.

Liite II. Maavoimien, ilmavoimien ja sotalaivaston koulutuksen määrittely.

Liite III. Sotamateriaalin määrittely ja luettelo.

Liite IV. Eräitä omaisuuslajeja koskevat erikoismääräykset.

A. Teollinen, kirjallinen ja taiteellinen omaisuus.

B. Vakuutustoiminta.

Liite V. Sopimukset, vanhentuminen ja siirtokelpoiset arvopaperit.

Liite VI. Merisotasalisoikeudet ja tuomioistuinten päätökset.

Suomen hallituksen on ryhdyttävä tarpeellisiin toimenpiteisiin, jotta kaikkien Yhdistyneiden Kansakuntien kansalaisilla on tilaisuus milloin tahansa yhden vuoden kuluessa tämän sopimuksen voimaantulon jälkeen alistaa asianomaisten Suomen viranomaisten uudelleen tutkittavaksi kaikki suomalaisten tuomioistuinten 22 päivän kesäkuuta 1941 ja tämän sopimuksen voimaantulopäivän välisenä aikana sellaisissa oikeudenkäynneissä antamat päätökset, joissa Yhdistyneiden Kansakuntien kansalainen ei ole voinut esittää asianmukaisesti asiaansa kantajana tai vastaajana, Suomen hallituksen on huolehdittava, että jos Yhdistyneiden Kansakuntien kansalainen on kärsinyt vahinkoa tällaisen päätöksen johdosta, hänelle palautetaan sama asema, joka hänellä oli ennen päätöksen antamista, tai että hänelle annetaan sellainen hyvitys, minkä on katsottava olevan näissä olosuhteissa kohtuullisen ja oikeudenmukaisen. Nimitykseen "Yhdistyneiden Kansakuntien kansalaiset" sisältyvät yhteisöt tai yhdistykset, jotka ovat muodostetut tai perustetut jonkin Yhdistyneiden Kansakuntien

maan lakien mukaisesti.

Tämän vakuudeksi allekirjoittaneet täysivaltaiset edustajat ovat tämän sopimuksen allekirjoittaneet ja sineteillään varustaneet.

Tehtiin Pariisissa Venäjän, Englannin, Ranskan ja Suomen kielillä, kymmenentenä päivänä helmikuuta vuonna tuhat yhdeksänataa neljäkymmentäseitsemän.

Suomen sodanjälkeisen politiikan johtomiehet presidentti J.K. Paasikivi, pääministeri Urho Kekkonen ja eduskunnan puhemies K.-A. Fagerholm 25.3.1955. Fagerholm toimi pääministerinä vuosina 1948-1950, Kekkonen viisi kertaa vuosina 1950-1956. Kekkonen voitti Fagerholmin kahdella äänellä vuoden 1956 valitsijamiesten toimittamassa presidentinvaalissa. Lehtikuva Reino Loppinen.

Sopimus ystävyydestä, yhteistoiminnasta ja keskinäisestä avunannosta Suomen ja Neuvostoliiton välillä eli YYA-sopimus solmittiin Moskovassa 6.4.1948.

S O P I M U S

YSTÄVYYDESTÄ, YHTEISTOIMINNASTA JA KESKINÄISESTÄ AVUNANNOSTA SUOMEN TASAVALLAN JA SOSIALISTISTEN NEUVOSTOTASAVALTAIN LIITON VÄLILLÄ

Suomen Tasavallan Presidentti ja Sosialististen Neuvostotasavaltain Liiton Korkeimman Neuvoston Puhemiehistö, pyrkien jatkuvasti kehittämään ystävällisiä suhteita Suomen ja SNTL:n välillä,

vakuuttuneina siitä, että hyvien naapuruussuhteiden ja yhteistoiminnan lujittaminen Suomen Tasavallan ja Sosialististen Neuvostotasavaltain Liiton välillä on molempien maiden elinetsujen mukaista,

ottaen huomioon Suomen pyrkimyksen pysyä suurvaltojen välisten eturistiriitojen ulkopuolella, sekä

ilmaisten järkkymättömän pyrkimyksensä yhteistoimintaan kansainvälisen rauhan ja turvallisuuden ylläpitämiseksi Yhdistyneet Kansakunnat-järjestön päämäärien ja periaatteiden mukaisesti,

ovat tässä tarkoituksessa päättäneet tehdä tämän sopimuksen ja määränneet valtuutetuikseen:

Suomen Tasavallan Presidentti: Suomen Tasavallan Pääministerin Mauno PEKKALAN;

Sosialististen Neuvostotasavaltain Liiton Korkeimman Neuvoston Puhemiehistö: SNT-Liiton Ministerineuvoston Puheenjohtajan sijaisen ja Ulkoasiainministerin Vjatsheslav Mihailovitsh MOLOTOVIN,

jotka, vaihdettuaan oikeiksi ja asianmukaisiksi havaitut
valtakirjansa, ovat sopineet seuraavasta:

1 artikla

Siinä tapauksessa, että Suomi tai Neuvostoliitto Suomen alueen kautta joutuvat aseellisen hyökkäyksen kohteeksi Saksan tai muun sen kanssa liitossa olevan valtion taholta, Suomi uskollisena velvollisuuksilleen itsenäisenä valtiona tulee taistelemaan hyökkäyksen torjumiseksi. Suomi kohdistaa tällöin kaikki käytettävissään olevat voimat puolustamaan alueensa koskemattomuutta maalla, merellä ja ilmassa ja tekee sen Suomen rajojen sisäpuolella tämän sopimuksen määrittelymien velvoitustensa mukaisesti tarpeen vaatiessa Neuvostoliiton avustamana tai yhdessä sen kanssa.

Yllämainituissa tapauksissa Neuvostoliitto antaa Suomelle tarpeen vaatimaa apua, jonka antamisesta Sopimuspuolet sopivat keskenään.

2 artikla

Korkeat Sopimuspuolet tulevat neuvottelemaan keskenään siinä tapauksessa, että 1 artiklassa tarkoitetun sotilaallisen hyökkäyksen uhka on todettu.

3 artikla

Korkeat Sopimuspuolet vakuuttavat tarkoituksenaan olevan mitä vilpittömimmin osallistua kaikkiin toimenpiteisiin, joiden tarkoituksena on kansainvälisen rauhan ja

turvallisuuden ylläpitäminen sopusoinnussa Yhdistyneet Kansakunnat-järjestön päämäärien ja periaatteiden kanssa.

4 artikla

Korkeat Sopimuspuolet vahvistavat Pariisissa 10 päivänä helmikuuta 1947 allekirjoitetun rauhansopimuksen 3 artiklaan sisältyvän sitoumuksen olla tekemättä mitään liittoja ja osallistumatta liittymiin, jotka ovat suunnatut toista Korkeata Sopimuspuolta vastaan.

5 artikla

Korkeat Sopimuspuolet vakuuttavat päättäneensä toimia yhteistyön ja ystävyysden hengessä Suomen ja Neuvostoliiton taloudellisten ja kulttuurisuhteiden jatkuvaksi kehittämiseksi ja lujittamiseksi.

6 artikla

Korkeat Sopimuspuolet sitoutuvat noudattamaan suvereenisuuden ja riippumattomuuden molemminpuolisen kunnioittamisen ja toisen valtion sisäisiin asioihin puuttumattomuuden periaatteita.

7 artikla

Tämän sopimuksen toteuttaminen tapahtuu Yhdistyneet Kansakunnat-järjestön periaatteiden mukaisesti.

8 artikla

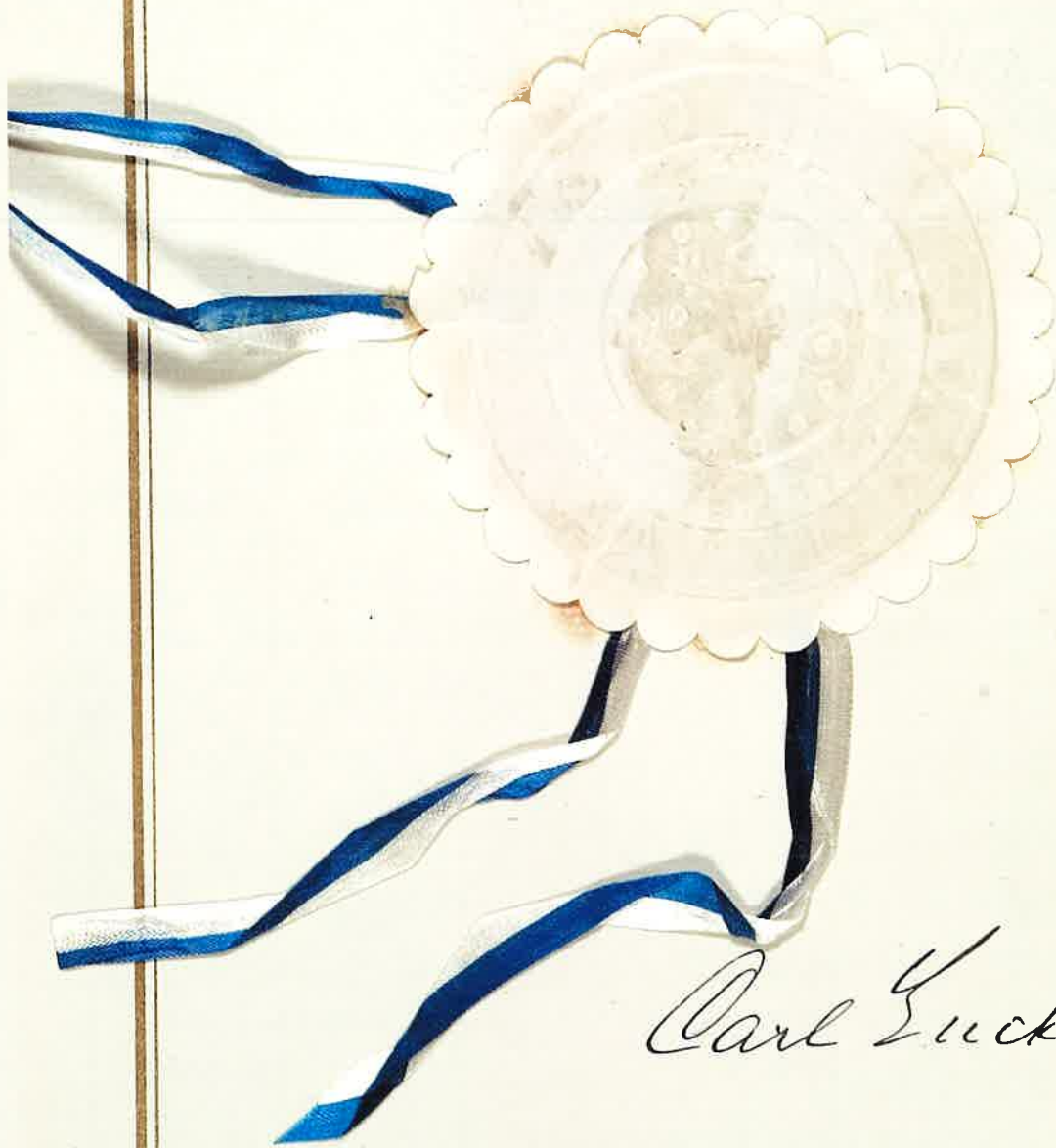
Tämä sopimus on ratifioitava ja pysyy voimassa kymmenen vuotta sen voimaantulopäivästä lukien. Sopimus tulee voimaan ratifioimiskirjain vaihtamisesta, mikä tapahtuu Helsingissä mahdollisimman pian.

Tutkittuani ja tarkastettuani edellä olevan sopimuksen minä, Tasavallan
valtiosäännön minulle myöntämän vallan nojalla, olen hyväksynyt ja ratifoinut
tämän sopimuksen sekä vakuutan, että sitä rikkomatta noudatetaan.

Vakuudeksi minä olen omakätisesti allekirjoittanut tämän ratifioimiskirjan
ja sen sinetilläni vahvistuttanut.

Annettiin Helsingissä, 18 päivänä huhtikuuta 1947.

J. K. Paavilainen

Carl Guckel